

Μελέτη απορρόφησης αποφοίτων του Α.Π.Θ. στην αγορά εργασίας

Επιστημονικός Κλάδος: Θετικών Επιστημών

Τμήμα Φυσικής

Ιδρυματικά Υπεύθυνη Γραφείου Διασύνδεσης Α.Π.Θ.:

Νόρμα Βαβάτση - Χριστάκη, καθηγήτρια Ιατρικής Σχολής

Ερευνητής: Δρ. Χρήστος Ε. Γεωργίου

Εισαγωγή

1.1. Στόχος της έρευνας

Η έρευνα για την απορρόφηση των αποφοίτων του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης στην αγορά εργασίας διεξήχθη από το Γραφείο Διασύνδεσης του ΑΠΘ το ακαδημαϊκό έτος 2011-12, με την αμέριστη συμπαράσταση και υποστήριξη των Πρυτανικών Αρχών του Ιδρύματος. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε με βάση κοινή μεθοδολογία (δείγμα, ερωτηματολόγιο, εννοιολογικό πλαίσιο & οδηγός ερωτηματολογίου) που επεξεργάστηκε η Οριζόντια Δράση Υποστήριξης των Γραφείων Διασύνδεσης των Ελληνικών ΑΕΙ για όλα τα Πανεπιστήμια της χώρας (Καραμεσίνη, 2008). Η τελική διαμόρφωση της κοινής μεθοδολογίας έγινε κατόπιν συνεργασίας της Οριζόντιας Δράσης με τα Γραφεία Διασύνδεσης των Πανεπιστημίων.

Γενικός σκοπός της έρευνας ήταν η καταγραφή της κατάστασης και του είδους της απασχόλησης του συνόλου των αποφοίτων του Ιδρύματος καθώς και η διερεύνηση των τρόπων ένταξής τους στην απασχόληση. Ειδικότερα, στόχος της μελέτης ήταν να διερευνηθεί: α) ο βαθμός ένταξης των αποφοίτων στην απασχόληση, β) η ποιότητα της ένταξης, δηλαδή τα ποιοτικά χαρακτηριστικά της απασχόλησης όσων εργάζονται και γ) η διαδικασία μετάβασης από την εκπαίδευση στην απασχόληση.

1.2. Μεθοδολογία της έρευνας

Προκειμένου να διερευνηθούν τα παραπάνω ειδικά πεδία-αντικείμενα διερεύνησης της μελέτης, σχεδιάστηκε ένα 14σέλιδο ερωτηματολόγιο. Το ερωτηματολόγιο περιελάμβανε ερωτήσεις σχετικά με: α) τις σπουδές, β) την κατάσταση απασχόλησης των αποφοίτων σήμερα, γ) το ιστορικό απασχόλησης ή ανεργίας των αποφοίτων και δ) την επιθυμητή εργασία.

Για τη συλλογή των δεδομένων χρησιμοποιήθηκε η τηλεφωνική συνέντευξη από εκπαιδευμένους στο ερωτηματολόγιο συνεντευκτές. Η τηλεφωνική συνέντευξη προτιμήθηκε έναντι της ταχυδρομικής αποστολής του ερωτηματολογίου, καθώς το ποσοστό ανταπόκρισης του πληθυσμού θα ήταν με τον τρόπο αυτό μεγαλύτερο. Οι τηλεφωνικές συνεντεύξεις διεξήχθησαν από το Γραφείο Διασύνδεσης του ΑΠΘ και ολοκληρώθηκαν το διάστημα Ιανουάριος – Ιούνιος 2011.

Στη συνέχεια, τα συμπληρωμένα ερωτηματολόγια καταχωρήθηκαν σε ειδικό λογισμικό σε Η/Υ, προκειμένου να γίνει η στατιστική επεξεργασία των δεδομένων. Για την επεξεργασία των αποτελεσμάτων χρησιμοποιήθηκε το Στατιστικό Πακέτο για τις Κοινωνικές Επιστήμες (Statistical Package for Social Sciences, S.P.S.S.). Για την επεξεργασία των δεδομένων χρησιμοποιήθηκαν α) η περιγραφική στατιστική με σχετικές συχνότητες (ποσοστά) και β) ο έλεγχος του χ^2 προκειμένου να διαπιστωθεί η επίδραση των ανεξάρτητων μεταβλητών του φύλου και του επιστημονικού κλάδου στην κατάσταση απασχόλησης, καθώς και στη διαδικασία μετάβασης των αποφοίτων από τις σπουδές στην αγορά εργασίας.

1.3. Πληθυσμός και δείγμα της έρευνας

Ο πληθυσμός αναφοράς περιελάμβανε το σύνολο των αποφοίτων όλων των Τμημάτων/Σχολών του ΑΠΘ που είχαν απόφοιτους τα ημερολογιακά έτη 2005-06. Με τον τρόπο αυτό μελετήθηκε η ένταξη των «νέων πτυχιούχων» στην αγορά εργασίας, 5 ως 7 χρόνια μετά την αποφοίτηση. Το παραπάνω διάστημα θεωρήθηκε επαρκές για να διερευνηθεί η διαδικασία μετάβασης, αφού ένα μεγάλο μέρος των αποφοίτων εκπληρώνει τη στρατιωτική του θητεία ή/και πραγματοποιεί μεταπτυχιακές σπουδές αμέσως μετά τη λήψη του πτυχίου.

Το δείγμα της έρευνας περιελάμβανε 2.772 αποφοίτους (63,2% γυναίκες και 36,8% άνδρες) των ετών 2005-06, από 39 Τμήματα/Σχολές του ΑΠΘ που συμμετείχαν στην έρευνα. Σύμφωνα με την κοινή μεθοδολογία της μελέτης, το μέγεθος του δείγματος ανά Τμήμα προέκυψε από τον στατιστικό τύπο: $n' = [SE(p)^2 * P * (1 - P)] / t^2$, με διάστημα εμπιστοσύνης 90%, $P = 30\%$ και διαστημική εκτίμηση $t = 7\%$. $P = 30\%$ σημαίνει ότι η πιθανότητα εμφάνισης ενός χαρακτηριστικού στον πληθυσμό δεν ξεπερνάει το 30% και του αντιθέτου του το 70%. Για καθένα τμήμα μελετήθηκε το σύνολο των αποφοίτων που συμμετείχε στην έρευνα.

2. Επιστημονικός κλάδος: Θετικών Επιστημών

Στη συνέχεια, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της μελέτης, που αφορούν αποκλειστικά την απορρόφηση των αποφοίτων του τμήματος Φυσικής της Σχολής Θετικών Επιστημών, του ΑΠΘ, το οποίο κατηγοριοποιήθηκε κάτω από τον επιστημονικό κλάδο Θετικές Επιστήμες.

2.1. Γενικά στοιχεία για το δείγμα

Το δείγμα του Τμήματος Φυσικής ήταν 56 απόφοιτοι, 37 άνδρες (66%) και 19 γυναίκες (34%). Το 81,1% των ανδρών αποφοίτων του Τμήματος Φυσικής είχε εκπληρώσει τη στρατιωτική του θητεία, ενώ το 11% του συνόλου των αποφοίτων (ανδρών και γυναικών) είχε παιδιά τη χρονική στιγμή της έρευνας. Το 35,7% του δείγματος των αποφοίτων αυτών προέρχονταν από τη Θεσσαλονίκη. Γι' αυτό και το 55% νοίκιασε διαμέρισμα στη Θεσσαλονίκη κατά τη διάρκεια των σπουδών του.

Για το 35,7% των αποφοίτων του Τμήματος Φυσικής, το οικογενειακό εισόδημα των γονέων τους φτάνει τις 20.000 ευρώ το χρόνο, για το 44,6% κυμαίνεται από 20.000 έως 30.000 ευρώ, ενώ για το 19,6% ξεπερνά τις 30.000 ευρώ το χρόνο. Επιπλέον, το 69,6% δήλωσε ότι οι γονείς τους αντιμετωπίζουν τις οικογενειακές-οικονομικές υποχρεώσεις τους δύσκολα έως πολύ δύσκολα, το 10% ούτε δύσκολα ούτε εύκολα.

Στον πίνακα που ακολουθεί (Πίνακας 1) απεικονίζεται το επίπεδο εκπαίδευσης των γονέων των αποφοίτων του Τμήματος Φυσικής. Με βάση τις απαντήσεις τους, το μεγαλύτερο ποσοστό των γονέων έχει απολυτήριο μέσης εκπαίδευσης.

Πίνακας 1. Επίπεδο εκπαίδευσης γονέων

Πτυχίο Ανωτάτων Σχολών	21,4%
Πτυχίο Ανώτερης Τεχνολογικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης	21,4%
Απολυτήριο Μέσης Εκπαίδευσης	26,8%
Απολυτήριο 3-τάξιας Μέσης Εκπαίδευσης	23,2%
Απολυτήριο Δημοτικού	7,1%

2.2. Στοιχεία για τις σπουδές

Στη συνέχεια και στον Πίνακα 2 απεικονίζονται δεδομένα από τις απαντήσεις των αποφοίτων του Τμήματος Φυσικής σε ερωτήματα σχετικά με τις προπτυχιακές και μεταπτυχιακές τους σπουδές. Φαίνεται ότι, οι απόφοιτοι του Τμήματος Φυσικής, σε ποσοστό 82% είχαν το συγκεκριμένο Τμήμα μεταξύ των πρώτων τους επιλογών στις πανελλήνιες εξετάσεις και ενδιαφέρονταν σημαντικά για το επιστημονικό αντικείμενο των σπουδών τους (80%). Επίσης, το 87% των αποφοίτων δήλωσε ευχαριστημένο έως πολύ ευχαριστημένο από τις προπτυχιακές του σπουδές γενικότερα, δηλαδή από το πρόγραμμα σπουδών, τους διδάσκοντες, τις λειτουργικές υποδομές και τη διοικητική στήριξη του Τμήματος, ανεξάρτητα από το προσωπικό ενδιαφέρον για το επιστημονικό αντικείμενο των σπουδών. Επιπλέον, μόλις το 26,8% του δείγματος των αποφοίτων συμμετείχε σε πρόγραμμα

πρακτικής άσκησης κατά τη διάρκεια της φοίτησης. Τέλος, το 38,3% αποφοίτων είχε εμπειρία απασχόλησης, κυρίως περιστασιακής (74,2%), κατά τη διάρκεια των προπτυχιακών σπουδών (εκτός της πρακτικής).

Πίνακας 2. Στοιχεία για τις σπουδές	Ποσοστό αποφοίτων
Το τμήμα σπουδών ήταν μεταξύ των πρώτων 5 επιλογών στις δηλώσεις προτίμησης των πανελλήνιων εξετάσεων	81,8%
Είχαν μεγάλο ενδιαφέρον για το επιστημονικό αντικείμενο των σπουδών	80,4%
Δήλωσαν ευχαριστημένοι έως πολύ ευχαριστημένοι από τις προπτυχιακές σπουδές	87,5%
Συμμετείχαν σε πρόγραμμα πρακτικής άσκησης κατά τη διάρκεια των προπτυχιακών σπουδών	26,8%
Είχαν εμπειρία οποιασδήποτε εργασίας κατά τη διάρκεια των προπτυχιακών σπουδών (εκτός πρακτικής)	38,3%
Είχαν περιστασιακή απασχόληση κατά τη διάρκεια των προπτυχιακών σπουδών	74,2%
Παρακολουθούν ή έχουν ήδη ολοκληρώσει μεταπτυχιακές σπουδές	55,4%
Εργάζονταν κατά τη διάρκεια των μεταπτυχιακών σπουδών	32,3%
Είχαν συνεχή απασχόληση κατά τη διάρκεια των μεταπτ. σπουδών	38,8%
Είχαν πλήρη απασχόληση κατά τη διάρκεια των μεταπτ. σπουδών	41,0%
Είχαν απασχόληση σχετική με τις μεταπτυχιακές σπουδές	78,9%

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα, το 63.4 % των αποφοίτων του τμήματος παρακολουθούν ή έχουν ολοκληρώσει μεταπτυχιακές σπουδές. Από αυτούς, το 43,1% ανέφερε ότι αποφάσισε να παρακολουθήσει μεταπτυχιακές σπουδές για επιστημονικούς λόγους, το 27,5% επειδή θεωρούσαν ότι χωρίς μεταπτυχιακό ήταν δύσκολο να βρουν δουλειά και το 29,4% επειδή θεωρούσαν ότι χρειάζονται μεγαλύτερη εξειδίκευση για καλύτερη επαγγελματική αποκατάσταση. Υψηλό είναι επίσης το ποσοστό αποφοίτων που δήλωσαν ότι εργάζονταν κατά τη διάρκεια των μεταπτυχιακών τους σπουδών (73,6%), από τους οποίους το 38,8% απασχολούνταν με τη μορφή της συνεχούς απασχόλησης και 41% πλήρους απασχόλησης. Τέλος, η απασχόληση αυτή φαίνεται ότι ήταν σχετική με τις μεταπτυχιακές σπουδές για το 79% των αποφοίτων του Τμήματος Φυσικής.

2.3. Στοιχεία για την απασχόληση

Οι απόφοιτοι του Τμήματος Φυσικής δήλωσαν απασχολούμενοι σε ποσοστό 63% απασχολούμενοι, 25,9%, άνεργοι σε ποσοστό 27,8% και μη ενεργοί σε ποσοστό 11,1%. Το 97,7% των απασχολούμενων αποφοίτων του Τμήματος δήλωσε ότι είχε μέχρι σήμερα εμπειρία σημαντικής απασχόλησης, ενώ σε ποσοστό 84,3% δήλωσαν ότι η σημερινή του απασχόληση είναι και σημαντική απασχόληση. Τέλος, το 65,1% δήλωσε ότι η σημερινή του απασχόληση είναι η πρώτη του σημαντική απασχόληση.

Στον Πίνακα 3 απεικονίζεται η μορφή της απασχόλησης, κατά τη διεξαγωγή της έρευνας, για το σύνολο των απασχολούμενων αποφοίτων. Φαίνεται ότι, οι περισσότεροι απόφοιτοι της Σχολής Θετικών Επιστημών εργάζονται σήμερα στον ιδιωτικό τομέα, είτε ως μισθωτοί, είτε ως συμβασιούχοι.

Πίνακας 3. Μορφή απασχόλησης	Ποσοστό

	αποφοίτων
Μισθωτός στον ιδιωτικό τομέα	37,5%
Μισθωτός στον δημόσιο τομέα (στενό ή ευρύτερο)	6,3%
Συμβασιούχος έργου απασχολούμενος κυρίως σε έναν εργοδότη (ιδιωτικός τομέας)	31,3%
Συμβασιούχος έργου απασχολούμενος κυρίως σε έναν εργοδότη (δημόσιος τομέας)	18,8%
Αυτοαπασχολούμενος με προσωπικό (εργοδότης)	6,3%

Στον Πίνακα 4 απεικονίζονται επιπλέον στοιχεία για την απασχόληση των αποφοίτων της Σχολής Θετικών Επιστημών.

Πίνακας 4. Στοιχεία για την απασχόληση	Ποσοστό Αποφοίτων
Δήλωσαν ευχαριστημένοι έως πολύ ευχαριστημένοι από τη σημερινή τους απασχόληση	88,2%
Ο τόπος της σημερινής απασχόλησης είναι ο ίδιος με τον τόπο κατοικίας των γονέων	64,7%
Η σημερινή απασχόληση βρίσκεται στην πόλη των σπουδών	36,0%

Σε μεγάλο ποσοστό (88.2%), οι απόφοιτοι δήλωσαν ευχαριστημένοι από τη σημερινή τους απασχόληση, η οποία βρίσκεται στη Θεσσαλονίκη για το 36% αυτών.

Στον Πίνακα 5 απεικονίζεται το διάστημα που μεσολάβησε μεταξύ της σημερινής και της προηγούμενης απασχόλησης ή μεταξύ της σημερινής απασχόλησης και της αποφοίτησης, εφόσον η σημερινή απασχόληση ήταν η πρώτη τους απασχόληση. Προκύπτει ότι περίπου για το 47,1% των απασχολούμενων, η περίοδος εύρεσης απασχόλησης δεν ξεπέρασε τον έναν χρόνο.

Πίνακας 5. Διάστημα εύρεσης της απασχόλησης	Ποσοστό αποφοίτων
Μέχρι 1 μήνα	23,5%
Από 1 μήνα έως 6 μήνες	13,7%
Από 6 μήνες έως 1 χρόνο	15,7%
Από 1 χρόνο έως 2 χρόνια	19,6%
Πάνω από δύο χρόνια	17,6%
Ξεκίνησε κατά τη διάρκεια των προπτυχιακών σπουδών	9,8%

2.4. Στοιχεία για τους μισθωτούς και τους συμβασιούχους έργου

Στην ενότητα αυτή παρουσιάζονται δεδομένα που αφορούν τις κατηγορίες των μισθωτών στον ιδιωτικό και δημόσιο τομέα, καθώς και τις κατηγορίες των συμβασιούχων έργου που απασχολούνται κυρίως σ' έναν εργοδότη, τόσο του ιδιωτικού όσο και του δημοσίου τομέα. Στον πίνακα που ακολουθεί (Πίνακας 6) απεικονίζεται ο τρόπος με τον οποίο οι συγκεκριμένες κατηγορίες αποφοίτων του Τμήματος Φυσικής βρήκαν την απασχόλησή τους. Στο συγκεκριμένο ερώτημα, οι απόφοιτοι μπορούσαν να επιλέξουν μέχρι τρεις απαντήσεις. Προκύπτει ότι, το μεγαλύτερο ποσοστό των αποφοίτων αυτών βρήκε τη σημερινή του απασχόληση από αγγελίες και σε μικρότερο βαθμό μέσω γνωριμιών.

Πίνακας 6. Τρόπος εύρεσης εργασίας	Ποσοστό

	αποφοίτων
Οικογενειακές γνωριμίες/ φίλοι	27,8%
Συστάσεις καθηγητών	9,3%
Διαγωνισμός	13,0%
Αγγελίες από τον τύπο, διαδίκτυο	40,7%

Στον Πίνακα 7 παρουσιάζεται το είδος αυτής της απασχόλησης. Πράγματι, οι περισσότεροι απόφοιτοι του Τμήματος (81,8%) αναφέρουν ότι έχουν σύμβαση αορίστου χρόνου.

Πίνακας 7. Είδος απασχόλησης	Ποσοστό Αποφοίτων
Σταθερή – σύμβαση αορίστου χρόνου	81,8%
Σταθερή – δημόσιος υπάλληλος	-
Προσωρινή – σύμβαση εργασίας ορισμένου χρόνου	9,1%
Προσωρινή – σύμβαση έργου	9,1%

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας, η σημερινή απασχόληση είναι πλήρης για το 93,3% των αποφοίτων του Τμήματος Φυσικής που εργάζονται ως μισθωτοί και ως συμβασιούχοι έργου. Το 73,3% αυτών των αποφοίτων του Τμήματος πιστεύει ότι υπάρχουν θετικές προοπτικές επαγγελματικής εξέλιξης στη σημερινή του απασχόληση, ενώ ένα 13,6% αισθάνεται ότι κινδυνεύει να χάσει την απασχόλησή του στο άμεσο μέλλον.

Στον πίνακα που ακολουθεί (Πίνακας 8) απεικονίζονται οι καθαρές μηνιαίες αποδοχές των μισθωτών και των συμβασιούχων έργου, αποφοίτων του Τμήματος Φυσικής

Πίνακας 8. Καθαρές μηνιαίες αποδοχές	Ποσοστό Αποφοίτων
Έως 500 ευρώ	4,5%
501 έως 700 ευρώ	0,0%
701 έως 900 ευρώ	9,1%
901 έως 1100 ευρώ	11,4%
1101 έως 1300 ευρώ	27,3%
1301 ευρώ και πάνω	47,7%

2.5. Στοιχεία για τους ανέργους

Σύμφωνα με τα δεδομένα της έρευνας, το ποσοστό των ανέργων αποφοίτων (των ετών 2005-06) του Τμήματος Φυσικής φτάνει το 25,9% στο σύνολο των αποφοίτων του Τμήματος. Όπως προκύπτει από τα στοιχεία της έρευνας, για το σύνολο των αποφοίτων η ανεργία δεν ξεπερνά τους 12 μήνες.

Στον Πίνακα 9 παρουσιάζονται οι σημαντικότεροι λόγοι της ανεργίας, σύμφωνα με τις απόψεις των ίδιων των αποφοίτων του Τμήματος – οι απόφοιτοι είχαν δικαίωμα να επιλέξουν έως δύο απαντήσεις στο συγκεκριμένο ερώτημα. Σύμφωνα με τις αναφορές του δείγματος, η ανεργία τους οφείλεται κυρίως στο γεγονός ότι οι εργοδότες προτιμούν εργαζόμενους με περισσότερη εργασιακή εμπειρία ή προτιμούν άτομα με περισσότερη κατάρτιση ή δεξιότητες. Σε μικρότερο

βαθμό αναφέρεται ότι η δεν υπάρχουν αρκετές θέσεις εργασίας, ενώ αν και περιορισμένο (5,4%) είναι σημαντικό το ποσοστό αυτών που αναφέρουν ότι η ανεργία οφείλεται στο γεγονός ότι οι εργοδότες θεωρούν μειονέκτημα το φύλο μου.

Πίνακας 9. Λόγοι ανεργίας	Ποσοστό αποφοίτων
Δεν υπάρχουν πολλές θέσεις εργασίας για την ειδικότητά μου	8,9%
Οι εργοδότες προτιμούν ανθρώπους που έχουν περισσότερη εμπειρία	42,9%
Οι εργοδότες προσλαμβάνουν άτομα με περισσότερη κατάρτιση ή δεξιότητες	42,9%
Οι εργοδότες θεωρούν μειονέκτημα το φύλο μου	5,4%

Το 95% των άνεργων αποφοίτων του Τμήματος Φυσικής αναφέρουν ότι είχαν εργασθεί στο παρελθόν και μάλιστα, ότι είχε εμπειρία σημαντικής απασχόλησης.

2.6. Στοιχεία για την επιθυμητή εργασία

Το 42,7% των αποφοίτων του Τμήματος Φυσικής δήλωσε ότι θα επιθυμούσε να εργάζεται στο δημόσιο τομέα, το 26,8% ότι θα ήθελε να έχει τη δική του επιχείρηση και το 30,5% δήλωσε ότι θα ήθελε να εργάζεται στον ιδιωτικό τομέα. Στον Πίνακα 10 απεικονίζονται τα κριτήρια με τα οποία οι απόφοιτοι του Τμήματος επέλεξαν την επιθυμητή εργασία. Οι ερωτηθέντες μπορούσαν να επιλέξουν έως δύο απαντήσεις. Σύμφωνα με τις απαντήσεις τους, σημαντικότερο κριτήριο για τους περισσότερους θεωρείται η αυτονομία και η συμβατότητα της εργασίας με τις υποχρεώσεις της οικογένειας που παρέχει μια θέση εργασίας, ενώ ακολουθούν η ασφάλεια, οι καλές αμοιβές, οι προοπτικές εξέλιξης.

Πίνακας 10. Κριτήρια επιθυμητής εργασίας	Ποσοστό αποφοίτων
Ασφάλεια	32,8%
Καλές αμοιβές	9,0%
Συμβατό με την οικογένεια	43,3%
Αυτονομία	44,8%
Προοπτικές εξέλιξης	3,0%

Τέλος, εξαιρουμένων των αποφοίτων του Τμήματος που είχαν ήδη δημιουργήσει τη δική τους επιχείρηση, το 38,7% των αποφοίτων του παραπάνω Τμήματος δήλωσε ότι έχει σκεφθεί ήδη την ίδρυση μιας ατομικής επιχείρησης. Οι λόγοι για τους οποίους το παραπάνω ποσοστό αποφοίτων δεν έχει ξεκινήσει ακόμη την ίδρυση της επιχείρησης αφορούν την έλλειψη του απαραίτητου κεφαλαίου (78,6%), της σχετικής επαγγελματικής εμπειρίας (28,6%), ενώ σε μικρότερο ποσοστό έλλειψη ωριμότητας.